

УДК 658.168.3 + 336.64

JEL G32, G33, M10, O20.

DOI: 10.31471/2409-0948-2023-2(28)-85-95

Яцюк Олег Степанович
аспірант

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
76019, Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15
e-mail: olegstya@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3943-7352>

**ПОТЕНЦІАЛ ФІНАНСУВАННЯ АВТОСАНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА
ЯК ОСНОВНИЙ СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЙОГО
АВТОСАНАЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ**

Анотація. У статті досліджено економічну сутність потенціалу фінансування автосанації як основного структурного елемента автосанаційної спроможності підприємства. Констатовано, що в українській та зарубіжній науковій літературі відсутнє належне висвітлення питань формування та реалізації потенціалу фінансування автосанації господарюючого суб'єкта.

Автором розглянуто систему фінансового забезпечення автосанації підприємства, розкрито взаємозв'язок форм та джерел внутрішнього та зовнішнього її фінансування. На основі проведеного дослідження запропоновано декомпозицію автосанаційної спроможності підприємства та проаналізовані її складові.

Потенціал фінансування автосанації визначається автором як наявність внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування санаційних заходів і можливостей щодо їх мобілізації й використання в процесі фінансового оздоровлення. Даний потенціал може знаходитися як у сфері фінансування (у формі невикористаних можливостей фінансування), так і у виробничій сфері (у вигляді скорочення витрат чи інвестиційних виплат тощо).

Потенціал фінансування автосанації є найважливішим структурним елементом автосанаційної спроможності, яку автор визначає як наявність у підприємства, що перебуває в фінансовій кризі чи якому загрожує криза, фінансових, організаційно-правових та виробничо-технічних можливостей щодо реалізації системи заходів, які необхідно здійснити керівництву, власникам і працівникам підприємства із використанням внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування і які забезпечують здатність до успішного проведення його фінансового оздоровлення чи усунення загрози кризи.

Сформульовані в роботі визначення потенціалу фінансування автосанації та автосанаційної спроможності підприємства, на думку автора, адекватно та в повній мірі відображають економічну сутність цих понять.

Ключові слова: автосанація, підприємство, потенціал фінансування автосанації, автосанаційна спроможність.

Yatsiuk Oleh Stepanovych
Postgraduate student

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
76019, Ivano-Frankivsk, Karpatska Street, 15
e-mail: olegstya@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3943-7352>

**THE FINANCING POTENTIAL OF ENTERPRISE'S AUTOSANATION
AS THE MAIN STRUCTURAL ELEMENT OF ITS AUTOSANATION CAPACITY**

Abstract. The article examines the economic essence of the financing potential of autosalvation as the main structural element of the enterprise's autosalvation capacity. It has been established that in Ukrainian and foreign scientific literature, there is no proper coverage of the issues of formation and realization of the financing potential of enterprise's autosalvation.

The author considered the system of financial support of the enterprise's autosalvation, revealed the relationship between the forms and sources of its internal and external financing. On the basis of the conducted research, a decomposition of enterprise's autosalvation capacity is proposed and its components are analyzed.

The author defines the financing potential of autosalvation as the presence of internal and external sources of financing measures and opportunities for their mobilization and use in the process of financial recovery. This potential can be found both in the field of financing (in the form of unused financing opportunities) and in the production field (in the form of cost reduction or investment payments, etc.).

The financing potential of autosalvation is the most important structural element of autosalvation capacity, which the author defines as the presence of an enterprise that is in a financial crisis or threatened by a crisis, with financial, organizational, legal, and production-technical capabilities to implement a system of measures that must be implemented by the management, owners and employees of the enterprise using internal and external sources of financing and which ensure the ability to successfully carry out its financial recovery or eliminate the threat of a crisis.

In the author's opinion, the definitions of the financing potential of autosalvation and the company's autosalvation capacity formulated in the work adequately and fully reflect the economic essence of these concepts.

Key words: autosalvation, enterprise, autosalvation financing potential, autosalvation capacity.

Вступ. Актуальність дослідження потенціалу фінансування автосанації підприємства обумовлюється тим фактом, що підприємства в своїй фінансовій та господарській діяльності часто зіштовхуються з різними фінансовими труднощами і потребують додаткового фінансування для відновлення своєї діяльності. Актуальність такого дослідження залежить від ряду факторів, зокрема:

1) економічна ситуація в державі чи регіоні: зміни стадій економічного циклу (реcesії або економічні кризи) або зміни в економічній кон'юнктурі, можуть призвести до збільшення потреби у санації та автосанації підприємств [1, с. 42-43];

2) юридичні аспекти: законодавство, яке регулює умови ведення господарської діяльності чи регулює певні аспекти банкрутства та санації підприємств, може змінюватися, і це може вплинути на можливості фінансування та умови автосанації;

3) специфіка галузі: деякі галузі можуть бути більш схильними до фінансових труднощів (наприклад, через часту зміну економічної кон'юнктури) і тому дослідження може бути актуальнішим у певних секторах;

4) управлінські аспекти: недоліки в управлінні підприємством (наприклад, невчасна чи помилкова реакція на зовнішні загрози) можуть спричинити виникнення необхідності у застосуванні автосанаційних заходів і, відповідно, дослідження потенціалу фінансування автосанації може стати критичним [2, с. 343];

5) політичні та регуляторні фактори: зміни в політиці та регуляторних вимогах також впливають на потребу у автосанації та можливостях її фінансування.

Дослідження потенціалу фінансування автосанації підприємства має ряд корисних аспектів, серед яких слід виділити:

1) спроможність збереження робочих місць: автосанація підприємства часто є важливою для збереження робочих місць та підтримання соціальної стабільності в регіоні.

2) вплив на постачальників і клієнтів: фінансові труднощі підприємства здебільшого мають значний вплив на його постачальників та клієнтів, а належне розкриття потенціалу фінансування автосанації допомагає нівелювати цей вплив [3, с. 78].

3) реалізація стратегічних цілей підприємства: автосанація може бути можливістю для підприємства змінити свою стратегію, модернізувати свої процеси та підготувати себе до майбутнього розвитку.

4) відносини з кредиторами і інвесторами: дослідження потенціалу фінансування автосанації може допомогти визначити можливості залучення фінансової підтримки від кредиторів та інвесторів.

Усі ці аспекти можуть бути враховані в рамках дослідження потенціалу фінансування автосанації, щоб визначити оптимальні стратегії та інструменти для відновлення підприємства і забезпечення його подальшого успішного функціонування. Завдання такого дослідження полягає в аналізі конкретних обставин і потреб підприємства, а також в розробці плану дій для досягнення цілей автосанації.

Аналіз сучасних зарубіжних і вітчизняних досліджень і публікацій. Ряд питань, які стосуються виявлення та мобілізації джерел фінансового забезпечення санації та автосанації підприємств, а також питань, дотичних до проблем управління потенціалом фінансування автосанації й автосанаційною спроможністю суб'єктів господарювання, розглянуті в працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених, зокрема Г. Гакса та Г.-Дж. Маршдорфа [4], С. Коха, Р. Дюранда, Л. Даї та М. Чанга [5], Дж. Л. Лівінгстона [6], П.-Р. Мошеля [7], Т. М. Білоконь та Л. М. Несен [8], Р. І. Грешко [9], В. В. Джуня [10], О. І. Копилук та А. М. Штангрета [11], С. М. Онисько [12], Б. Полякова [13], С. Я. Салиги, О. І. Дадій, Н. В. Нестеренко та О. В. Серебрякова [14], А. В. Череп [15], Є. М. Андрущак, А. А. Бутирського, С. Я. Кіся, І. П. Кінаш, Л. О. Лігоненко, В. В. Радзивілюк, О. Г. Тарасенка, А. М. Поддєрьогіна, В. П. Петренка, А. С. Полянської, І. Б. Запужляк, С. М. Кафки, Л. С. Вербовської та інших.

Більш ґрунтовно окремі елементи досліджуваної проблеми розглядали у своїх працях такі українські вчені-економісти, як О. О. Терещенко [16, с. 166; 17-18], М. О. Данилюк та В. І. Савич [19], С. Л. Благодетєлева-Вовк [20]. Аналізуючи роботи цих авторів, автор відзначає, що всі вони досить детально аналізують, а також класифікують джерела фінансування оздоровчих заходів за походженням фінансових ресурсів на внутрішні та зовнішні, а також, відповідно до правового статусу інвестора, на джерела, сформовані за рахунок власного та позичкового капіталу (в той час, як більшості наукових праць [11-12; 14-15] джерела фінансування поділяються виключно на внутрішні та зовнішні). В той же час, питанням дослідження потенціалу фінансування автосанації підприємства як основного структурного елементу його автосанаційної спроможності вказані автори не приділили належної уваги.

Ця ж тенденція спостерігається і при аналізі вітчизняних нормативно-правових актів. Так, згідно з Кодексом України з процедур банкрутства, зокрема частини другої статті 51 "План санації боржника" [21] передбачено, що план санації (в тому числі й автосанації) підприємства повинен містити: а) розмір вимог кредиторів (за кожним класом окремо), які були б задоволені при умові ліквідації підприємства-боржника, а не його оздоровлення; б) забезпечення погашення заборгованості з виплати заробітної плати усім працівникам санованого підприємства; в) терміни та перелік заходів з відновлення платоспроможності підприємства.

Також законодавство дає рекомендації щодо використання тих чи інших джерел фінансування оздоровчих заходів, зокрема внутрішніх (скорочення потреби в фінансових ресурсах чи зростання надходжень фінансових ресурсів за рахунок закриття нерентабельних виробництв; звільнення працівників боржника, які не можуть бути залучені в процесі виконання плану санації; реструктуризації активів боржника, в тому числі через ліквідацію дебіторської заборгованості, продаж частини майна боржника; реструктуризації підприємства та перепрофілювання виробництва, відчуження майна та

погашення вимог кредиторів шляхом заміщення активів тощо) та зовнішніх (одержання позик та кредитів, придбання товарів у кредит; відстрочення, розстрочення або прощення боргу чи його частини; виконання зобов'язання боржника його власником чи третіми особами; одержання кредиту для виплати вихідної допомоги працівникам боржника, які звільняються згідно з планом санації тощо).

Аналізуючи зазначені в Кодексі України з процедур банкрутства [21] джерела фінансування автосанації, автором відзначено, що їх подання є несистемним (більше одного разу згадуються певні джерела фінансування, певні комплексні джерела фінансування включають інші з наявного переліку, сам перелік невпорядкований за жодним критерієм) і є неповним (відсутні такі важливі джерела фінансування автосанації підприємства, як скорочення витрат, виявлення внутрішніх резервів, участь працівників у фінансуванні автосанації тощо). Відомий український вчений-юрист Б. Поляков також зазначає, що вітчизняні нормативно-правові акти тільки в загальних рисах регламентують перелік санаційних заходів та порядок їх застосування на підприємствах, що перебувають у кризі [13, с. 86]. Таким чином, слід констатувати, що в науковій літературі та вітчизняних нормативно-правових актах відсутнє належне висвітлення питань формування та реалізації потенціалу фінансування автосанації підприємства як основного структурного елементу його автосанаційної спроможності.

Висвітлення невирішених раніше частин загальної проблеми, якій присвячується стаття. Здійснення автосанаційних заходів вимагає від підприємства залучення та використання фінансових ресурсів. Джерела фінансування повинні бути відображені в плані автосанації і забезпечувати здійснення процедур оздоровлення підприємства у визначених обсягах та термінах [3; 17; 22-24]. За джерелами фінансування можна виокремити два види автосанації:

- 1) автосанація з використанням внутрішніх джерел фінансування;
- 2) автосанація з використанням зовнішніх джерел фінансування.

В той же час, існує необхідність подальшої деталізації автосанаційних заходів у межах кожного з видів оздоровчих процедур для забезпечення спроможності підприємства щодо фінансування та досягнення цілей автосанації. Достовірна інформація про всі доступні джерела фінансування оздоровчих заходів (можливості скорочення певних витрат, збільшення доходів, можливості залучення кредитних ресурсів тощо) є невід'ємною і однією з найважливіших складових успішної автосанації підприємства, та, відповідно, є базою для прийняття ефективних управлінських рішень, реалізація яких потребує чітко розробленого плану дій.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є виявлення економічної сутності потенціалу фінансування автосанації як основного структурного елемента автосанаційної спроможності підприємства.

Необхідність комплексного дослідження особливостей формування потенціалу фінансування автосанації підприємства з позиції підвищення його автосанаційної спроможності диктується:

- 1) потребами практичної реалізації проблем фінансування та проведення автосанаційних заходів;
- 2) тим фактом, що у науковій літературі недостатньо висвітлені питання формування потенціалу фінансування автосанації підприємства та комплексної оцінки джерел фінансового забезпечення заходів покращення показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

Незважаючи на значний інтерес вчених до проблеми санації та автосанації підприємства та її фінансового забезпечення, відсутність науково обґрунтованих підходів до вивчення потенціалу фінансування автосанації підприємства, особливостей його формування та реалізації перешкоджає створенню надійної і впорядкованої структури автосанаційних заходів та формуванню автосанаційної спроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успішність функціонування підприємства в значній мірі визначається ефективністю його фінансової діяльності, тобто системи використання різних форм та методів для фінансового забезпечення життєдіяльності підприємств та досягнення ними поставлених цілей [18, с. 14]. Згідно з положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”, “фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства” [25, с. 23].

В умовах кризи, коли у підприємства виникають проблеми, пов’язані з нестачею фінансових ресурсів та труднощами з їх отриманням, роль фінансової діяльності значно зростає. При умові застосування автосанації на підприємстві, суть фінансової діяльності полягатиме у використанні різних форм та методів для фінансового забезпечення автосанаційних процедур.

Використовуючи наведені вище визначення та міркування, автор визначає фінансове забезпечення автосанації як систему виявлення, мобілізації та використання джерел фінансування автосанаційних процедур. В даному випадку є підстави вести мову саме про систему, оскільки всі три елементи (виявлення, мобілізація, використання джерел фінансування) об’єднані спільним призначенням – фінансуванням автосанаційних заходів (рис. 1).

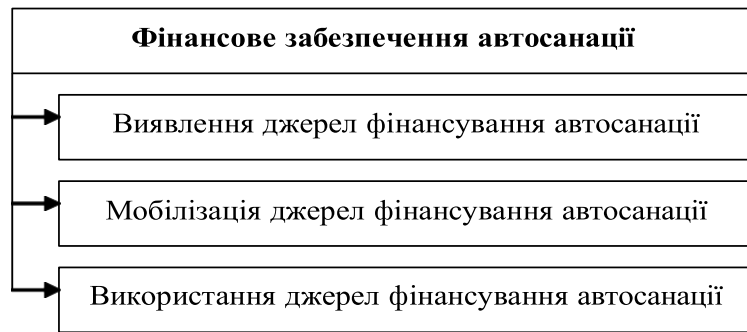

Рисунок 1. Система фінансового забезпечення автосанації підприємства
Джерело: побудовано автором на основі [4-5; 14-20]

Формування механізму залучення та використання фінансових ресурсів для забезпечення стратегії виживання підприємств в умовах кризи та їх успішного розвитку на стадії економічного зростання, на думку автора, є не тільки важливою складовою автосанації підприємства, а й одним з ключових елементів його діяльності. Так само, як на макрорівні – політика довгострокового зростання повинна передбачати окреслення фінансових джерел, які необхідно залучити для досягнення стратегічних цілей, механізм їх залучення та функціонування [26, с. 545], так і на рівні окремого підприємства – стратегія виживання та зростання має передбачати фінансові джерела проведення відповідних оздоровчих заходів та механізм їх мобілізації задля формування автосанаційної спроможності підприємства.

Оскільки, як зазначають у своїх працях окремі вітчизняні й зарубіжні вчені, однією з основних причин зародження та розвитку фінансової кризи і загрози втрати платоспроможності на більшості суб’єктів господарювання є розбалансування вхідних та вихідних грошових потоків, зокрема перевищення вихідних над вхідними [4, с. 114-116; 6, с. 465-468; 9, с. 10; 16, с. 46], автором пропонується, в першу чергу, розглянути внутрішні джерела фінансування автосанації, які формуються за рахунок вдосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Внутрішнє фінансування автосанації підприємства передбачає використання отриманих перевищень поточних надходжень над поточними виплатами для реалізації оздоровчих заходів. В даному випадку не можна вести мову про залучення зовнішнього капіталу, оскільки кошти надходять із виробничої чи фінансової сфери діяльності

підприємства. Якщо для спрощення припустити, що поточні надходження підприємства рівні його доходам, а поточні виплати – витратам, то отриманий у результаті діяльності прибуток може бути розрахований за формулою:

$$\text{Прибуток} = ПН - ПВ - АВ - ПЗ, \quad (1)$$

де *ПН* – поточні надходження;
ПВ – поточні виплати;
АВ – амортизаційні відрахування;
ПЗ – приріст забезпечень.

Необхідно зазначити, що, оскільки різниця між поточними надходженнями та поточними виплатами підприємства рівна показнику *Cash Flow*, то з формули (1) легко отримується найбільш поширена в літературі формула для його розрахунку (згідно з класичним способом) [18, с. 182]:

$$\text{Cash Flow} = ПН - ПВ = \text{Прибуток} + АВ + ПЗ. \quad (2)$$

Саме *Cash Flow* (або перевищення поточних надходжень над поточними виплатами), яке кількісно співпадає із сумою прибутку, амортизаційних відрахувань та приростом забезпечень, є джерелом внутрішнього фінансування. Таким чином, слід виділити три складові внутрішнього фінансування автосанації підприємства:

- 1) фінансування з прибутку (самофінансування);
- 2) фінансування з амортизаційних відрахувань;
- 3) фінансування з приросту забезпечень.

Очевидно, що зазначені три джерела безпосередньо пов'язані з формами внутрішнього фінансування автосанації підприємства. Так, самофінансування або фінансування за рахунок прибутку призводить у балансі до приросту власного капіталу, тому його слід розглядати як власне внутрішнє фінансування. Приріст забезпечень наступних витрат і платежів у балансі підприємства відносять до позикового капіталу, тому дане джерело слід розглядати як залучене внутрішнє фінансування. Амортизаційні відрахування та вивільнення капіталу в результаті реалізації частини майна призводять до зміни співвідношення власного та залученого капіталу, тому у даному випадку слід вести мову про фінансування за рахунок перерозподілу майна підприємства.

Схематично взаємозв'язок форм та джерел внутрішнього фінансування автосанації підприємства наведено на рис. 2.

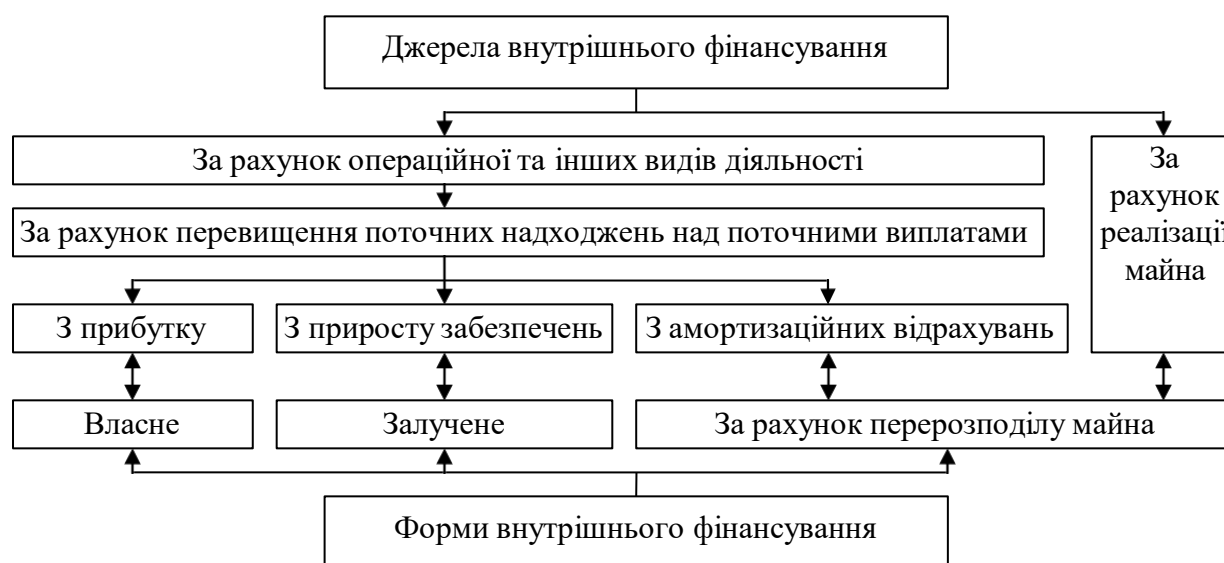

Рисунок 2. Взаємозв'язок форм та джерел внутрішнього фінансування автосанації підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [14-20; 23-25]

Основні проблеми використання внутрішнього фінансування автосанації підприємства пов'язані з тим, що в умовах зародження і розвитку кризи та, відповідно, збиткової діяльності, повністю вичерпують себе такі важливі джерела фінансових ресурсів, як прибуток та амортизаційні відрахування. В більшості випадків підприємству не обійтися без зовнішніх джерел, які забезпечують поповнення і цільове використання позичених грошових ресурсів та є регулятором грошового обігу господарюючих суб'єктів.

Зовнішнє фінансування діяльності підприємства загалом та його автосанації зокрема має такі два основні види:

- 1) фінансування шляхом внесків учасників або пайове фінансування (власне зовнішнє фінансування);
- 2) кредитне фінансування (залучене зовнішнє фінансування).

Схематично взаємозв'язок форм та джерел зовнішнього фінансування автосанації підприємства наведено на рис. 3.

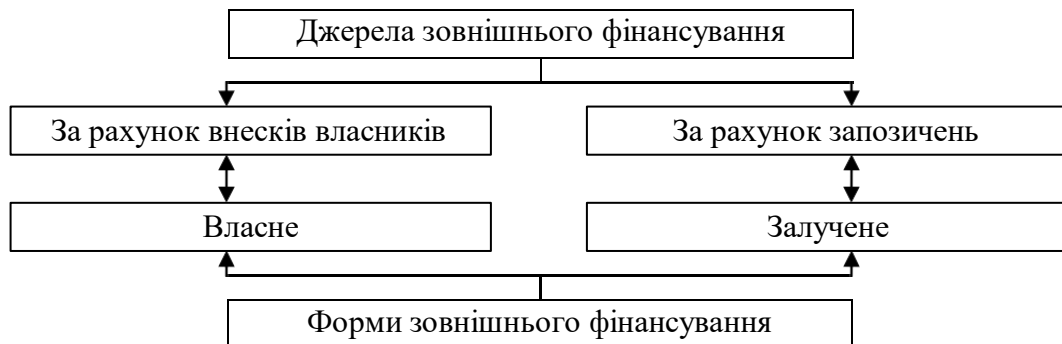

Рисунок 3. Взаємозв'язок форм та джерел зовнішнього фінансування автосанації підприємства

Джерело: побудовано автором на основі [14-20]

Наявність внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування автосанації і можливостей щодо їх мобілізації й використання в процесі фінансового оздоровлення автор пропонує називати терміном “потенціал фінансування автосанації”.

Варто зауважити, що потенціал фінансування автосанації є найважливішим структурним елементом автосанаційної спроможності. В свою чергу, автосанаційну спроможність підприємства слід визначити як наявність у підприємства, що перебуває в фінансовій кризі чи якому загрожує криза, фінансових, організаційно-правових та виробничо-технічних можливостей щодо реалізації системи заходів, які необхідно здійснити керівництву, власникам і працівникам підприємства із використанням внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування і які забезпечують здатність до успішного проведення його фінансового оздоровлення чи усунення загрози кризи. Дане визначення сформовано на основі підходів, висвітлених у [3; 16; 22-24]. Саме на основі оцінки здатності підприємства до відновлення його ефективної діяльності і приймаються рішення щодо автосанації, санації чи ліквідації підприємства.

Отже, фінансовий, організаційно-правовий та виробничо-технічний потенціал підприємства слід розглядати як складові елементи автосанаційної спроможності. Відповідно до цього, декомпозицію автосанаційної спроможності можна представити у вигляді рис. 4.

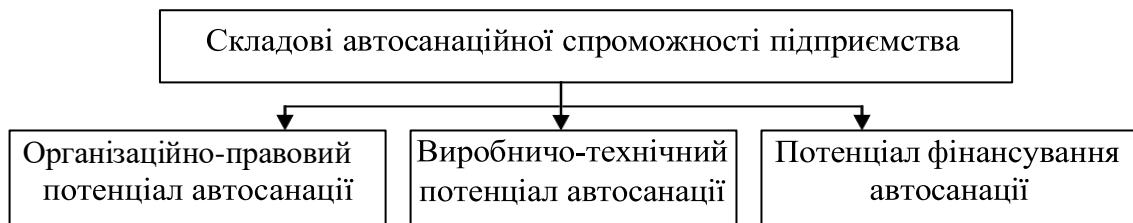

Рисунок 4. Декомпозиція автосанаційної спроможності підприємства

Джерело: розроблено автором

Як вважає автор, кожну складову автосанаційної спроможності підприємства слід розглянути детальніше. Так, організаційно-правовий потенціал автосанації полягає у:

- наявності автосанаційної концепції та організаційних можливостей її реалізації;
- здатності ефективно управляти автосанаційною процедурою;
- готовності до проведення реорганізаційних процедур та зміни форми власності.

Виробничо-технічний потенціал автосанації полягає у здатності:

- виробляти конкурентоспроможну продукцію;
- змінювати обсяги та структуру виробництва;
- переорієнтовувати виробництво на нову продукцію та ін.

Потенціал фінансування автосанації, виходячи з викладених вище думок автора, полягає в здатності підприємства виявити та мобілізувати фінансові ресурси для реалізації автосанаційної концепції, проведення заходів щодо усунення загрози втрати ліквідності та платоспроможності. Цей потенціал може знаходитися як у сфері фінансування (у формі невикористаних можливостей фінансування), так і у виробничій сфері (у вигляді скорочення витрат чи інвестиційних виплат тощо).

Висновок та перспективи подальших досліджень. Зважаючи на викладене вище, основною умовою безкризової роботи підприємства або наявності високого потенціалу фінансування автосанації на початкових стадіях кризи є збалансованість його фінансових потоків. Таким чином, фінансова спроможність підприємства прямо залежить від інтенсивності притоку грошових засобів, які спрямовуються на погашення зобов'язань. Ознакою загрози зародження і розвитку кризового стану, відповідно, буде відсутність мінімального запасу грошових коштів на покриття заборгованості. Необхідно також зазначити, що і надлишок фінансових ресурсів понад необхідний розмір резервів означатиме втрати для підприємства (пов'язані з інфляцією та альтернативними витратами), проте це питання не є предметом даного дослідження.

Загалом автором констатується складність та неоднозначність існуючих підходів до дослідження потенціалу фінансування автосанації як базису автосанаційної спроможності підприємства, що не сприяє зростанню ефективності використання процедури фінансового оздоровлення. Дослідження потенціалу фінансування санації підприємства є складним і багатоетапним процесом, і від нього залежить успіх відновлення підприємства. Тому важливо підходити до цього завдання з увагою до деталей і враховувати всі можливі аспекти, щоб досягти позитивних результатів. Більш того, зростаюча кількість заходів, використовуваних у процесі автосанації, різноманітність цілей автосанаційних процедур, перманентно змінювані умови господарювання, спричинені швидким розвитком ринкових процесів та загостренням конкуренції, ставлять перед менеджментом все нові виклики, що обумовлює необхідність подальших досліджень потенціалу фінансування автосанації для найповнішого задоволення потреб управління господарюючим суб'єктом.

Література

1. Ортіна Г. В. (2013). Виявлення та аналіз чинників формування кризових явищ в економіці в умовах глобалізації як передумова розроблення антикризових стратегій. *Економіка та держава*. 8. С. 40-44.
2. Яцюк О. С. (2012). Оцінка передумов та активізація застосування процедури санації підприємств. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Вип. 2 (5). Т. 2. С. 341-345.
3. Яцюк О. С. (2023). Автосанація підприємства: історико-філософський генезис. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (серія "Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості")*. Вип. 1 (27). С. 76-89. [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2023-1\(27\)-76-89](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2023-1(27)-76-89)
4. Нах Н., Marschdorf H.-J. (1983). Anforderungen an ein Insolvenzrecht aus betriebswirtschaftlicher Sicht. *Betriebswirtschaftliche Forschung un Praxis*. S. 112-130

5. Koh S., Durand R. B., Dai L., Chang M. (2015). Financial distress: Lifecycle and corporate restructuring. *Journal of Corporate Finance*. 33, 19-33. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2015.04.004>
6. Livingstone, J. L. (1992). The portable MBA in finance and accounting. New York – Chichester – Brisbane – Toronto – Singapore: John Wiley and Sons, Inc., 524 p.
7. Mouchel P.-L. (2022). Has the Financial Stability Board (FSB) Achieved Its Objectives in Practice? Amazon Digital Services LLC – Kdp, 38 p.
8. Білоконь Т. М., Несен Л. М. (2010). Санація підприємств: організаційно-економічний механізм: монографія. Вінниця: ВНТУ, 152 с.
9. Грешко Р. І. Фінансова санація промислових підприємств: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. Тернопіль: Рута, 2008. 20 с.
10. Джузь В. В. (2000). Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні. Монографія. Львів: Інститут технологій бізнесу і права, 180 с.
11. Копилюк О. І., Штангрет А. М. (2005). Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 168 с.
12. Онисько С. М. (2006). Фінансова санація та банкрутство підприємства. Підручник. Львів: “Магнолія плюс”; видавець СПД ФО Піча В.М., 265 с.
13. Поляков Б. (2001). Совершенствование форм финансового оздоровления должника в процедурах банкротства. *Підприємництво, господарство і право*. 3. с. 85-86.
14. Управління фінансовою санацією підприємства: Навчальний посібник (2005). С. Я. Салига, О. І. Дацій, Н. В. Нестеренко, О. В. Серебряков. К.: Центр навчальної літератури, 240 с.
15. Череп А. В. (2006). Фінансова санація та банкрутство суб’єктів господарювання: Підручник. К.: Кондор, 380 с.
16. Терещенко О. О. (2004). Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія. К.: КНЕУ, 268 с.
17. Терещенко О. О. (1999). Фінансові джерела санації підприємства. *Фінанси України*. 9. С. 52-65.
18. Терещенко О. О. (2004). Фінансова діяльність суб’єктів господарювання: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 268 с.
19. Управління фінансовою санацією підприємства. Навчальний посібник (2006). За ред. М. О. Данилюка, В. І. Савича. К.: Центр навчальної літератури, 320 с.
20. Благодетелева-Вовк С. Л. (2006). Управління фінансовою санацією підприємств: Навчальний посібник. К.: Ніка-Центр, 248 с.
21. Кодекс України з процедур банкрутства. (2016). Відомості Верховної Ради (ВВР), № 19, ст. 74.
22. Яцюк О. С. (2022). Автосанація як технологія управління адаптацією підприємства до змін в його оточенні. Розвиток суб’єктів економічної діяльності в сучасних умовах господарювання: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, С. 103-105.
23. Яцюк О. С., Твердохліб І. О. (2013). Необхідність, мета та послідовність планування автосанації підприємства. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Вип. 12. Частина 4. С. 185-188.
24. Яцюк О. С. (2006). Розробка та реалізація плану фінансової санації підприємства. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економіка. Збірник наукових праць*. Випуск 4 (36), С. 392-399.
25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”. (2004). Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 року № 87 (з наступними змінами і доповненнями). 27 положень (стандартів) бухгалтерського обліку. К.: КНТ, 116 с.
26. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку (2003). За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. К.: Ін-т екон. прогноз., 1080 с.

References

1. Ortina H. V. (2013). Vyiavlennia ta analiz chynnykiv formuvannia kryzovykh yavyshech v ekonomitsi v umovakh hlobalizatsii yak peredumova rozroblennia antykryzovykh stratehii. *Ekonomika ta derzhava*. 8. S. 40-44.
2. Yatsiuk O. S. (2012). Otsinka peredumov ta aktyvizatsiia zastosuvannia protsedury sanatsii pidpriemstv. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii*. Vyp. 2 (5). T. 2. S. 341-345.
3. Yatsiuk O. S. (2023). Avtosanatsiia pidpriemstva: istoryko-filosofskyi henezys. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu (seriia "Ekonomika ta upravlinnia v naftovii i hazovii promyslovosti")*. Vyp. 1 (27). S. 76-89. [https://doi.org/10.31471/2409-0948-2023-1\(27\)-76-89](https://doi.org/10.31471/2409-0948-2023-1(27)-76-89)
4. Hax H., Marschdorf H.-J. (1983). Anforderungen an ein Insolvenzrecht aus betriebswirtschaftlicher Sicht. *Betriebswirtschaftliche Forschung und Praxis*. S. 112-130
5. Koh S., Durand R. B., Dai L., Chang M. (2015). Financial distress: Lifecycle and corporate restructuring. *Journal of Corporate Finance*. 33, 19-33. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2015.04.004>
6. Livingstone, J. L. (1992). The portable MBA in finance and accounting. New York – Chichester – Brisbane – Toronto – Singapore: John Wiley and Sons, Inc., 524 p.
7. Mouchel P.-L. (2022). Has the Financial Stability Board (FSB) Achieved Its Objectives in Practice? Amazon Digital Services LLC – Kdp, 38 p.
8. Bilokon T. M., Nesen L. M. (2010). Sanatsiia pidpriemstv: orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm: monohrafiia. Vinnytsia: VNTU, 152 s.
9. Hreshko R. I. Finansova sanatsiia promyslovykh pidpriemstv: Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk. Ternopil: Ruta, 2008. 20 s.
10. Dzhun V. V. (2000). Instytut nespromozhnosti: svitovi dosvid rozvytku i osoblyvosti stanovlennia v Ukraini. Monohrafiia. Lviv: Instytut tekhnolohii biznesu i prava, 180 s.
11. Kopyliuk O. I., Shtanhret A. M. (2005). Finansova sanatsiia ta bankrutstvo pidpriemstv: Navchalnyi posibnyk. K.: Tsentr navchalnoi literatury, 168 s.
12. Onysko S. M. (2006). Finansova sanatsiia ta bankrutstvo pidpriemstva. Pidruchnyk. Lviv: "Mahnoliia plus"; vydavets SPD FO Picha V. M., 265 s.
13. Poliakov B. (2001). Sovereshenstvovanye form fynansovoho ozdorovleniia dolzhnyka v protsedurakh bankrotstva. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 3. s. 85-86.
14. Upravlinnia finansovoiu sanatsiieiu pidpriemstva: Navchalnyi posibnyk (2005). S. Ya. Salyha, O. I. Datsii, N. V. Nesterenko, O. V. Serebriakov. K.: Tsentr navchalnoi literatury, 240 s.
15. Cherep A. V. (2006). Finansova sanatsiia ta bankrutstvo subiektiv hospodariuvannia: Pidruchnyk. K.: Kondor, 380 s.
16. Tereshchenko O. O. (2004). Antykryzove finansove upravlinnia na pidpriemstvi: Monohrafiia. K.: KNEU, 268 s.
17. Tereshchenko O. O. (1999). Finansovi dzherela sanatsii pidpriemstva. *Finansy Ukrainy*. 9. S. 52-65.
18. Tereshchenko O. O. (2004). Finansova diialnist subiektiv hospodariuvannia: Navch. posibnyk. K.: KNEU, 268 s.
19. Upravlinnia finansovoiu sanatsiieiu pidpriemstva. Navchalnyi posibnyk (2006). Za red. M. O. Danyliuka, V. I. Savycha. K.: Tsentr navchalnoi literatury, 320 s.
20. Blahodietielieva-Vovk S. L. (2006). Upravlinnia finansovoiu sanatsiieiu pidpriemstv: Navchalnyi posibnyk. K.: Nika-Tsentr, 248 s.
21. Kodeks Ukrainy z protsedur bankrutstva. (2016). Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), № 19, st. 74.

22. Yatsiuk O. S. (2022). Avtosanatsiia yak tekhnolohiia upravlinnia adaptatsieiu pidpriemstva do zmin v yoho otocenni. Rozvytok subiektiv ekonomichnoi diialnosti v suchasnykh umovakh hospodariuvannia: materialy vseukr. nauk.-prakt. konf. (z mizhnar. uchastiu), Kharkiv: KhNUMH im. O. M. Beketova, S. 103-105.

23. Yatsiuk O. S., Tverdokhlib I. O. (2013). Neobkhdnist, meta ta poslidovnist planuvannia avtosanatsii pidpriemstva. *Ekonomichniy analiz: zb. nauk. prats.* Vyp. 12. Chastyna 4. S. 185-188.

24. Yatsiuk O. S. (2006). Rozrobka ta realizatsiia planu finansovoi sanatsii pidpriemstva. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ekonomika. Zbirnyk naukovykh prats.* Vypusk 4 (36), S. 392-399.

25. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 4 "Zvit pro rukh hroshovykh koshtiv". (2004). Zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31 bereznia 1999 roku № 87 (z nastupnyimi zminami i dopovnenniamy). 27 polozhen (standartiv) bukhhalterskoho obliku. K.: KNT, 116 s.

26. *Ekonomika Ukrainy: stratehiia i polityka dovhostrokovoho rozvytku* (2003). Za red. akad. NAN Ukrainy V. M. Heitsia. K.: In-t ekon. prohnozuv., 1080 s.